

BESLISVOORSTEL RAAD BLARICUM

Besluitvormend orgaan

Gemeente Blaricum – Gemeenteraad

Gemeentecode

Blaricum

Onderwerp

Grondstoffenvisie GAD

Portefeuillehouder

E.J.M. Boersen-de Jong (Blaricum)

Openbaar

Ja

Korte inhoud

In het proces naar een nieuwe Grondstoffenvisie voor de regio Gooi en Vechtstreek wordt de raden van de deelnemende gemeenten gevraagd om richting te geven op een aantal vraagstukken die in de Grondstoffenvisie verder worden uitgewerkt. Het betreft de vraag volgens welk ontwikkelperspectief in de toekomst vorm wordt gegeven aan de doorontwikkeling van de afvalinzameling en verwerking (perspectief A of B) en de systeemkeuzes Diftar en voor- of nascheiding PMD. Tenslotte zijn een aantal koppelkansen benoemd die kunnen worden gewogen of aangevuld

Besluiten

1. Het startmemo Grondstoffenvisie en de beschrijving van vraagstukken in dit voorstel ter kennisgeving aan te nemen
2. Richting geven aan de uitwerking van een aantal vraagstukken in de nieuwe Grondstoffenvisie waarbij wordt gekozen voor:
 - a. Ontwikkelperspectief B waarbij primair wordt gestuurd op duurzaamheidsprestaties van de afzonderlijke stromen afgezet tegen de kosten

- en gewenste dienstverlening waarbij ook maatschappelijke meerwaarde wordt meegewogen en secundair wordt gestuurd op % afvalscheiding totaal
- b. De keuze tussen bronscheiding of nascheiding PMD wordt afgewogen in 2022 op basis van de actuele informatie op dat moment, en te koppelen aan de afloop of verlenging van het contract restafval
 - c. Op dit moment niet te kiezen voor invoering van DIFTAR ter bevordering van de afvalscheiding
 - d. In te zetten op de koppelkansen en slimme verbindingen zoals beschreven in het Startmemo Grondstoffenvisie en dit voorstel

Inleiding

Het jaar 2020 is een schakeljaar voor de GAD. Het lopende programma VANG is geëvalueerd en wordt afgerond en samen met de Raden wordt nieuw beleid voor de toekomst ontwikkeld. Een nieuwe grondstoffenvisie is daar onderdeel van. In april 2020 heeft het portefeuillehoudersoverleg Milieu en Duurzaamheid het Startmemo Grondstoffenvisie vastgesteld (zie bijlage 1). Het startmemo is in april 2020 ter informatie naar de gemeenteraden gestuurd.

Doel van het startmemo is met eenzelfde insteek en richtinggevend het lokale proces van de visie in te gaan. In het startmemo wordt de brede context, scope en het wegingskader voor de nieuwe Grondstoffenvisie geschetst en is op basis daarvan een aantal randvoorwaarden en uitgangspunten afgeleid voor de invulling van de Grondstoffenvisie voor de komende jaren.

De volgende stap in het proces is om de gemeenteraden van de zeven deelnemende gemeenten te vragen richting te geven in de beleidskeuzes die in dit traject gemaakt kunnen worden, middels dit voorstel. Hiervoor leggen we een aantal vraagstukken aan u voor.

NB: De intentie van het portefeuillehoudersoverleg was eerst om de vraagstukken open aan u voor te leggen. Begin juli heeft het Algemeen Bestuur van de regio de aanbevelingen van de werkgroep Verbetering Besluitvorming Regio besproken. Hierover zal een consulatieronde plaatsvinden in het najaar. Het Algemeen Bestuur, en zo is ook afgesproken in het griffiersoverleg, heeft besloten de aanbevelingen waar mogelijk al toe te passen in lopende trajecten. In navolging daarvan is in dit voorstel bij elk vraagstuk door het portefeuillehoudersoverleg een voorkeursrichting aangegeven. In bijgevoegde raafsinformatiebrief wordt het veranderde proces met betrekking tot grondstoffenvisie beschreven (bijlage 3). Per vraagstuk zijn ook de voor- en nadelen van alternatieve keuzes beschreven om u voldoende mogelijkheid te geven tot sturing. Het college heeft het voorstel van het portefeuillehoudersoverleg overgenomen.

Na de algemene start van het traject tijdens het regiopodium op 11 september, zal bij de afzonderlijke raden input worden opgehaald (september – oktober) en aansluitend de

nieuwe Grondstoffenvisie in concept uitgewerkt worden. In de uitwerking zullen ook de inwoners geconsulteerd worden via de bestaande klankbordgroep GAD. Inwoners zullen vooraf uitgenodigd worden om aan te haken bij deze groep. Tenslotte zal begin 2021 aan de gemeenteraden gevraagd worden hun zienswijze te geven op de conceptvisie. De Grondstoffenvisie worden vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de Regio vanuit de overgedragen taak. Zij zullen, geadviseerd door het portefeuillehoudersoverleg Fysiek domein, wegen hoe de verschillende zienswijzen van de gemeenteraden kunnen worden verwerkt in de definitieve Grondstoffenvisie.

Als context bij de in dit voorstel beschreven vraagstukken is de volgende aanvullende informatie beschikbaar:

- De evaluatie VANG; deze is in november/december 2019 besproken in alle gemeenteraden
- Het startmemo Grondstoffenvisie; deze is in april 2020 vastgesteld door het portefeuillehoudersoverleg Fysiek domein en ter informatie aan de raden aangeboden. Het startmemo geeft de context, scope en het wegingskader voor de nieuwe Grondstoffenvisie. Het start memo is als bijlage 1 bij dit voorstel gevoegd.
- Een verdiepend onderzoek uitgevoerd door bureau KplusV naar de effecten van de voorgelegde vraagstukken. Het onderzoek is als bijlage 2 bij dit voorstel gevoegd.

De planning voor de totstandkoming van de Grondstoffenvisie zoals gecommuniceerd in het Startmemo is gewijzigd door de Coronacrisis. Hieronder vind u de bijgestelde planning.

april 2020	PFHO / colleges	vaststellen startmemo en doorzending met RIB naar de raden
27 augustus 2020	PFHO	vaststellen raadsvoorstel vraagstukken ter consultatie raden en aanbieden aan colleges
1 september 2020	colleges	vaststellen raadsvoorstel vraagstukken ter consultatie raden
11 september 2020	Regiopodium	Informeren raadsleden over context circulaire economie en vraagstukken grondstoffenvisie
september-november	Raden	Consultatie gemeenteraden via raadsvoorstel vraagstukken
4 december 2020	PFHO	Bespreken opbrengsten raadsconsultatie en richting geven voor visie
half jan 21	PFHO / colleges	Vrijgeven concept visie voor zienswijzen
jan/feb 21	Raden	Zienswijzenprocedure op concept visie
feb./maart 21	PFHO	Adviseren op definitieve visie
maart/april 21	Algemeen Bestuur regio	Vaststellen definitieve Grondstoffenvisie

Doel

De gemeenteraden de mogelijkheid geven richting te geven aan een aantal vraagstukken op basis waarvan de nieuwe Grondstoffenvisie zal worden uitgewerkt.

Toelichting besluit (argumenten)

Wettelijk kader en beleidsruimte gemeenten

In dit voorstel leggen we u enkele keuzevragen voor waarmee u richting kunt geven aan de uitwerking van de nieuwe grondstoffenvisie. Maar hoeveel beleidsvrijheid hebben gemeenten in de inrichting van afvalinzameling- en verwerking? Deze beleidsvrijheid wordt ingekaderd door Europese en landelijke wetgeving.

De Europese Kaderrichtlijn Afvalstoffen gaat uit van een streven naar een circulaire economie en verplicht de lidstaten tot het opstellen van een Afvalbeheerplan.

De landelijke wetgeving bestaat uit de Wet Milieubeheer (WM) die een zorgplicht oplegt aan gemeenten tot afvalinzameling en verwijdering in het kader van de volksgezondheid. Dit wordt verder uitgewerkt in het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP3) met een looptijd van 2017 tot 2029.

In de landelijke wetgeving is bijvoorbeeld neergelegd dat gemeenten afval moeten inzamelen bij of nabij elk perceel en dat er een afvalscheidingsstation moet zijn voor grof huishoudelijk afval. Daarbij is het verplicht om GFT afval bij elk perceel gescheiden in te zamelen en is er een verplichting voor bronscheiding van een aantal specifieke afvalstromen. Voor grof huishoudelijk afval en PMD is er een verplichting voor bronscheiding of nascheiding. Het LAP3 bevat ook een richtlijn om via afvalscheiding het restafval per inwoner terug te brengen tot 30kg per inwoner in 2025. Dit is een richtlijn en geen harde eis. De richtlijn wordt echter wel ondersteund door financiële prikkels vanuit de inzamelvergoedingen voor grondstoffen (met name verpakkingsmateriaal) vanuit de producentenverantwoordelijkheid en de verbrandingsbelasting op restafval.

Vanuit het Klimaatakkoord zijn zowel op Europees als op landelijk als op gemeentelijk niveau afspraken gemaakt om in 2050 100% circulaire inzet van grondstoffen te hebben zonder schadelijke emissies. Een tussenstap is het streven naar 50% minder gebruik van primaire grondstoffen in 2030. Hoewel deze doelstelling op dit moment dus nog beperkt vertaald is in harde eisen is dit wel de stip op de horizon waarmee in de te maken keuzes rekening gehouden moet worden. Ook hebben een aantal regiogemeenten circulaire ambities opgenomen in hun coalitieakkoord 2018–2022.

Ontwikkelingen die in de toekomst de gemeentelijke taak op afvalinzameling gaan beïnvloeden zijn de verdere ontwikkeling van het landelijke Programma Circulaire

Economie, de wijze waarop het Rijk en de EU de producentenverantwoordelijkheid bij inzameling en verwerking verder gaan uitbreiden en de lange termijn effecten van de Coronacrisis. De ontwikkeling van een circulaire economie en de inzet op duurzaamheid kan hierdoor vertragen of juist versnellen.

Een andere onzekerheid vormen de kosten en opbrengsten bij afvalverwerking. Deze is afhankelijk van de wereld grondstoffenmarkt en het financiële beleid van de rijksoverheid. Op dit moment zien we dat de kosten van afvalverwerking stijgen door een aantal oorzaken die beperkt door de lokale overheid te beïnvloeden zijn;

- Verwerking van grondstoffen en restafval wordt duurder door ontwikkeling grondstoffenmarkt. Goedkope export en verwerking in bijvoorbeeld Azië is niet meer mogelijk door overheidsregulering daar.
- Verwerking van recyclebaar materiaal wordt duurder omdat er meer materiaal beschikbaar komt door de afvalscheiding terwijl de afzet van het materiaal aan de andere kant minder hard stijgt. De balans tussen vraag en aanbod en verwerkbaarheid verschilt tussen grondstofstromen.
- De verwerking van restafval wordt duurder door stijging van de verbrandingsbelasting.
- Inzamelvergoedingen in kader producentenverantwoordelijkheid (per ton) zijn naar beneden bijgesteld.

Een aantal vraagstukken vraagt nadere richting

Een aantal zaken staat niet ter discussie en zal in de komende jaren niet of weinig wijzigen. De gescheiden inzameling van de afvalstromen GFT, glas en OPK is succesvol en kan worden voortgezet.

Hetzelfde geldt voor een groot aantal gescheiden ingezamelde materialen en grondstoffen via de scheidingsstations. Het inzamelsysteem (en daarmee samenhangend de dienstverlening) met kliko's en ondergrondse containers blijft gehandhaafd en wordt verder uitgerold in de gemeenten waar de implementatie nog loopt. We blijven investeren in het noodzakelijke up-to-date houden van de bedrijfsvoering en het borgen van de kwaliteit. Bijvoorbeeld als het gaat om de inrichting Crailo, de overslagfaciliteiten en de scheidingsstations. We kiezen voorlopig niet voor grote systeemwijzigingen en daarmee samenhangende investeringen, gezien het nog niet uitgekristalliseerde rijksbeleid, de fase van de transitie waarin we ons nu bevinden en daarmee samenhangende gewenste flexibiliteit (zie Startmemo pagina 6).

Vanuit de context van doorontwikkeling naar een circulaire economie is de vraag niet 'of' maar 'op welke wijze' de gemeenten de weg naar de circulaire economie willen inzetten, binnen de aan de regio overgedragen taak. Welke weg past het beste bij onze regio, bij de huidige stand van zaken en bij onze inwoners? Dit is het belangrijkste vraagstuk die wij u willen voorleggen. We doen dat aan de hand van twee ontwikkelperspectieven.

Een vraagstuk dat meer samenhangt met de vertaling en uitvoering van de grondstoffenvisie, is de vraag hoe we om willen gaan met de inzameling en verwerking van PMD. Deze vraag is relevant in beide ontwikkelperspectieven. Daarnaast willen we u een standpunt vragen over de inzet van DIFTAR. Deze vraag is vooral relevant als gekozen wordt voor het eerste ontwikkelperspectief omdat het uitgaat van primaire sturing op vermindering restafval. Tenslotte vragen we uw mening over de meerwaarde van koppelkansen.

Bij alle vraagstukken wordt weergegeven wat de consequenties en effecten van elke keuze zijn. Zoals in het startmemo staat beschreven heeft elke keuze effect op drie aspecten; duurzaamheid (is de keuze toekomstbestendig, wat is de milieu-impact en maatschappelijke meerwaarde), dienstverlening (wat gaat er door deze keuze veranderen voor onze inwoners) en kosten. Daarbij wordt ook gekeken naar de effecten van de keuze op de sturing op dit terrein en welke ontwikkelstrategie bij deze keuze hoort.

In de zomermaanden zijn door Bureau K+V enkele verdiepende onderzoeken (bijlage 2) uitgevoerd zodat bij de behandeling van dit voorstel meer informatie beschikbaar is waarmee de gemeenteraden richting kunnen geven. Het betreft de volgende onderzoeken;

- Overzicht investeringen Uitvoering programma huishoudelijk afval 2015–2020 (VANG); welke investeringen worden nog gemaakt voor de “basis op orde” in de nog niet aangesloten gemeenten (bv. van bovengronds naar ondergronds) en welke investeringen doen we nu niet in afwachting van de nieuwe visie.
- DIFTAR: wat zijn de effecten en consequenties van het invoeren van een DIFTAR-systeem. Welk effect heeft dit op de huidige scheidingspercentage en kilogrammen restafval. Wat voor effect heeft het systeem op de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen (vervuilingsgraad), welk effect heeft dit op de openbare ruimte en wat gaat de invoering van een DIFTAR-systeem kosten.
- Afwegingskader over de effecten van stoppen met bronscheiding PMD. Consequenties in kaart brengen betreffende: kosten/ baten, aanpassing bedrijfsvoering, effect

doelstellingen, keuzes in relatie tot huidige contract restafval en beschikbaarheid contracten inclusief nascheiding.

Vraagstuk 1 Ontwikkelperspectieven

Welk ontwikkelperspectief past het best bij de Regio Gooi en Vechtstreek in de doorontwikkeling van de inzameling en verwerking van grondstoffen in de context van het streven naar een circulaire economie?

Ontwikkelperspectief A

In dit perspectief kiezen we voor voortzetting en optimalisering van het inzamelbeleid voor huishoudelijk afval. We sturen primair op meer afval scheiden (naar minimaal 75%) en in tweede instantie op zo kwalitatief mogelijke verwerking van grondstoffen.

Doelstellingen die hierbij passen zijn bijvoorbeeld;

- Meer hoogwaardige grondstoffen gescheiden inzamelen, zoals GFT, textiel, glas en oud papier. PMD scheiden van restafval middels bronscheiding, nascheiding of een combinatie van beide. Afvalscheiding stimuleren door invoering Diftar of omgekeerd inzamelen (Diftar zie Startmemo pagina 10, Omgekeerd inzamelen zie Startmemo pag 7).
- Pilots met nieuwe maatregelen afval scheiden, zoals luiers, kleine elektrische apparaten en boeken.
- Verder ontwikkelen van bewustwordingsacties/ gedragsverandering campagne bij de inwoners voor beter afvalscheiding en preventie (minder afval)

Ontwikkelperspectief B

In dit perspectief sturen we vanuit de nieuwe lijn van het Rijk: de 10 'R' strategieën (*zie Startmemo, pagina 3*) om te komen tot een circulaire economie.

Het huidige grondstoffenbeleid is vooral gericht op één van de 10 strategieën, namelijk recycling. In ontwikkelperspectief B sturen we naast recycling van grondstoffen en minder restafval ook op de 'hogere' strategieën preventie en hergebruik van producten en materialen. Doel daarbij is dat producten en materialen langer in de keten blijven. Hierbij kan een link worden gelegd met het creëren van lokale werkgelegenheid. Hieruit komt voort dat we primair sturen op de mogelijkheden om de afvalstromen hoogwaardig en circulair te verwerken en pas secundair op het percentage totaal gescheiden afval. Dit zou bijvoorbeeld kunnen betekenen dat een afvalstof die nu gescheiden wordt ingezameld maar niet hoogwaardig te recyclen valt voortaan in het restafval kan worden gevoegd. Ook kan een product of materiaal dat nu (laagwaardig) wordt gerecycled worden hergebruikt (bijvoorbeeld via reparatie of kringloopbedrijvigheid). Uiteraard

worden de effecten op kosten en dienstverlening hierbij afgewogen. Een praktijkvoorbeeld is textiel; hoeveel dienstverlening is nodig en hoeveel kosten moeten er gemaakt worden om het laatste laagwaardige textiel (oude sokken met gaten) uit het restafval te halen. Maar ook; hoe kan je zorgen dat goed textiel langer in de keten blijft en niet in het afval terecht komt. We sturen in ontwikkelperspectief B net als in ontwikkelperspectief A op dienstverlening, duurzaamheid en kosten. Verschil is dat we in ontwikkelperspectief B sturen op de individuele prestaties per afvalstroom in plaats van op de huidige ‘totaal’ doelstelling van 75% afvalscheiding.

In onderstaande tabel duiden we op hoofdlijnen de effecten en consequenties van beide ontwikkelperspectieven per aspect.

Aspect	Ontwikkelperspectief A	Ontwikkelperspectief B
Sturing	De doelstelling van het Rijk 30kg afval per inwoner in 2025 blijft het streven. Sturing vindt plaats op het % afvalscheiding huishoudelijk afval (hha) totaal en kg restafval, indicatoren zijn hard. Vergelijking via de benchmark mogelijk.	De doelstelling van het Rijk 30kg afval per inwoner in 2025 blijft het streven. Om te komen tot meer hergebruik, hoogwaardiger verwerking en preventie, wordt gestuurd op op de duurzaamheidsprestaties van de afzonderlijke stromen afgezet tegen de kosten en gewenste dienstverlening. Aspecten als maatschappelijke meerwaarde wegen hierin ook mee. Er wordt niet meer gestuurd op het % afvalscheiding hha totaal. Sturing en keuzes maken op basis van analyse per afvalstroom op meerdere aspecten. Niet meer vergelijkbaar via de benchmark .
Ontwikkelstrategie	Voort zetten op de bestaande beleidslijn geeft minder onzekerheid. Nieuw Rijksbeleid is nog in ontwikkeling. Wel moeten de stappen naar CE zodra het nieuwe Rijksbeleid zich aandient dan sneller worden gezet.	De stappen naar CE worden (nu al) ingezet en over een langere periode. We bereiden ons vooruitlopend voorop nieuw beleid vanuit het Rijk. Wel zijn er nu nog meer onzekerheden en moet er meer worden gepioneerd. Daarnaast biedt dit kansen.
Kosten	Aanvaardbare kosten blijft het uitgangspunt.	Aanvaardbare kosten blijft het uitgangspunt.

	Verwerking van grondstoffen en restafval wordt duurder door ontwikkeling van de grondstoffenmarkt en stijging van de verbrandingsbelasting.	Verwerking grondstoffen en restafval wordt duurder (zie perspectief A). Deze ontwikkeling is in beide ontwikkelperspectieven gelijk. De Rijksoverheid stimuleert nog steeds het verminderen restafval via een (hogere) afvalstoffenbelasting. De vergoedingen uit het afvalfonds (onder andere verpakkingen) neemt niet meer toe als we niet sturen op meer afvalscheiding. Als de Rijksoverheid de focus verlegt naar hoogwaardige verwerking in plaats van afvalscheiding zullen ook gemeenten makkelijker keuzes kunnen maken vanuit hoogwaardige verwerking. Op dit moment zal dit vanuit perspectief B wel de voorkeur hebben maar niet altijd meteen uitvoerbaar zijn vanwege het kostenaspect. Focus op mogelijkheden hoogwaardige verwerking (de krenten in de pap) kan zorgen voor beter rendement op recyclebare materialen, in kosten en milieuaspecten. Slimme verbindingen met andere opgaven kan voordelig zijn.
Duurzaamheid	Stappen tot optimalisering richting CE worden wel gezet maar vanuit de smallere focus op afvalscheiding. Brede afweging milieu- en duurzaamheidsaspecten is secundair.	Bredere focus met meer sturing op het milieu-aspect en de doelstellingen CE op lange termijn. Meer mogelijkheden om meerwaarde te creëren op duurzaamheid in koppelkansen met andere maatschappelijke opgaven.
Dienstverlening	Goede dienstverlening blijft het uitgangspunt. Om het percentage afvalscheiding te verhogen zijn aanvullende maatregelen nodig in de dienstverlening om inwoners te bewegen meer afval te scheiden.	Goede dienstverlening blijft het uitgangspunt. Impact op dienstverlening is niet volledig bekend maar voor een groot deel van de afvalstromen wijzigt de dienstverlening niet. De meeste verandering zal voor of na

Dit kan door het gemak van afvalscheiding te verhogen voor inwoners maar ook door handhaving, financiële prikkels (zoals DIFTAR) of een hoogdrempeliger manier van aanbieden restafval (verlagen frequentie of restafval op afstand).	de inzameling plaatsvinden (preventie en verwerking) maar niet in de inzameling zelf. Er wordt meer inzet gepleegd op maatwerk en minder vanuit de gemene deler. Focus ligt op hoe je het beste hoogwaardige grondstoffen kan oogsten. In de transitie naar CE is draagvlak en meenemen inwoners belangrijk dus in eerste instantie eerder door inwoners te verleiden mee te doen dan door ze te dwingen.
---	---

Advies portefeuillehoudersoverleg: ontwikkelperspectief B

Het portefeuillehoudersoverleg adviseert te kiezen voor ontwikkelperspectief B omdat dit het meest toekomstbestendig is en de meeste kans biedt om snel te schakelen bij nieuwe wettelijke en technische ontwikkelingen. Door te sturen op de 10 R'en en de afvalinzameling en afvalverwerking te bezien vanuit een bredere context wordt ruimer ingezet op het bereiken van onze duurzaamheidsdoelstellingen dan vanuit alleen sturing op afvalscheiding. Dit betekent een verschuiving van kwantiteit naar kwaliteit. Secundair blijft er sturing op percentage afvalscheiding, zowel vanuit duurzaamheid als vanuit kosten. Voor de inwoners betekent dit dat de huidige dienstverlening gelijk blijft. In dit advies zitten geen systeemaanpassingen zoals diftar en nascheiding van PMD, waardoor er voor de inwoners op het gebied van dienstverlening geen grote veranderingen zijn tot en met 2022.

Vraagstuk 2 Bronscheiding of nascheiding PMD

PMD is een relatief nieuwe afvalstroom, zowel in de inzameling als in de verwerking. De sorteerinstallaties (brongescheiden pmd) en de nascheidingsinstallaties zijn nog in ontwikkeling. PMD scheiden is verplicht (zie pag 2, wettelijk kader). De Rijksoverheid legt de keuze voor bronscheiding of nascheiding bij gemeenten. Met het verdiepend onderzoek dat deze zomer is uitgevoerd door Bureau KplusV zijn de effecten vanuit het startpunt van de GAD nader in beeld gebracht ten behoeve van de discussie over dit vraagstuk in de raden (zie bijlage 2).

Bronscheiding van PMD is het huidige systeem waarbij de inwoner thuis deze afvalstroom scheidt. Bij nascheiding PMD wordt deze afvalstroom ingezameld via het restafval. (voor meer informatie zie Startmemo pagina 10).

Bronscheiding of nascheiding PMD is in principe een aspect wat in de vertaling van de nieuwe visie naar de uitvoering aan de orde komt. Het is ook een onderwerp wat politiek en bij inwoners leeft. En het is een systeemkeuze die voor een lange periode wordt gemaakt. Daarom willen we u in de gelegenheid stellen in deze fase hierover een uitspraak te kunnen doen. In beide ontwikkelperspectieven uit vraagstuk 1 is de keuze relevant.

De lopende verwerkingscontracten voor zowel restafval als PMD hebben invloed op de keuze tussen bronscheiding en nascheiding. Er zijn drie fases te onderscheiden;

- Heden–2023: Het huidige verwerkingscontract voor restafval loopt tot 2023. Bij de huidige verwerker is nascheiden niet mogelijk. Overgaan naar nascheiding voor 2023 betekent voortijdig beëindigen van het contract en het opstarten van een nieuwe aanbesteding.
- 2023–2024: per 1/1 2023 eindigt het verwerkingscontract voor restafval. Het contract voor verwerking brongescheiden PMD loopt tot 2024. Het is mogelijk om per 2023 al te beginnen met het nascheiden van PMD uit het restafval (met een andere verwerker) naast de bronscheiding PMD (er is dan een hybride systeem).
- 2024– e.v.: na afloop van het contract voor verwerking van brongescheiden PMD kan volledig worden overgegaan naar nascheiding PMD of kan het restafvalcontract verlengd worden tot en met 2026.

De verschillende opties hebben verschillende financiële consequenties. Het moment van eventueel beëindigen van de inzameling van PMD via bronscheiding is daarom van invloed.

Aspect	A Bronscheiding PMD	B Nascheiding PMD
Sturing	Meetbaar en zichtbaar als losse stroom bij inwoners. Dit draagt ook bij aan bewustwording. Vergelijking via de benchmark mogelijk. Uit onderzoek blijkt dat bronscheiding PMD als neveneffect heeft dat huishoudens ook de andere afvalstromen beter scheiden. Dit geldt met name voor GFT, textiel en elektrische apparaten.	Vergelijking via de benchmark blijft mogelijk want ook met de variant nascheiding is rekening gehouden in de benchmark. Wel is het minder meetbaar en zichtbaar voor inwoners hoe groot de afvalstroom PMD is. Dit vermindert mogelijk het bewustzijn.

Ontwikkelstrategie	Zowel bronscheiding als nascheiding is nog in ontwikkeling. Bronscheiding is voor de Regio de meest veilige keuze omdat het geen aanpassing vraagt.	Als wordt gekozen voor een overstap naar nascheiding is het belangrijk hiervoor het optimale moment te kiezen, vanuit de beschikbaarheid in de markt en in relatie tot lopende contracten. Bij de huidige verwerker van het restafval uit onze regio is er geen mogelijkheid tot nascheiden. Een keuze voor nascheiding is definitief; het terugdraaien naar bronscheiding is niet realistisch.
Kosten	De kosten worden in beide keuzes beïnvloed door de mate waarin het lukt om restafval en recyclebaar materiaal te scheiden. Bij bronscheiding worden kosten gemaakt voor dubbele inzameling. Dit wordt gecompenseerd door de inzamelvergoeding vanuit het Rijk. Zie voor meer informatie ook de rapportage van KplusV.	De wijziging van bronscheiding naar nascheiding leidt tot transitiekosten waarbij materieel en ruimte anders moeten worden ingezet. Nascheiding betekent een beperkte besparing op de inzameling omdat efficiënter kan worden ingezameld. Het betekent een verhoging op verwerkingskosten omdat de inzamelvergoeding voor bronscheiding vervalt en omdat het huidige contract restafval moet worden afgebroken of niet wordt verlengd. Gelet op de ontwikkelingen in de markt is de verwachting dat dit fors hoger uitvalt. Het nascheidingsmodel is duurder dan het bronscheidingsmodel (ca. € 1.8 mln. per jaar. Ofwel ca. € 16,- per aansluiting per jaar). Zie voor meer informatie ook de rapportage van KplusV.
Duurzaamheid	Beide scheidingsvormen hebben als doel vermindering restafval en bevorderen hoogwaardige verwerking. Beide vormen van inzameling zijn nog volop in ontwikkeling. Er is nog beperkt onderzoek gedaan naar het verschil in kwaliteit en kwantiteit tussen bronscheiding en	Zie de tekst bij bronscheiding. We verwachten dat er over 1-2 jaar meer duidelijkheid zal zijn over de kwalitatieve en kwantitatieve effecten van bronscheiding en nascheiding.

nascheiding. De informatie vanuit de onderzoeken die er zijn bieden onvoldoende validatie om harde uitspraken te kunnen doen over kwalitatieve en kwantitatieve effecten.

Dienstverlening	Bij bronscheiding hebben inwoners een extra afvalstroom aan te bieden bij de ondergrondse containers of een extra klike. Bronscheiding betekent voor sommige inwoners ongemak en voor andere inwoners een mogelijkheid om een bijdrage te leveren aan verduurzaming.	Bij nascheiding hebben inwoners een afvalcontainer of afvalstroom minder aan huis. Inwoners moeten wennen aan het een systeemwijziging maar deze biedt in dit geval een groter gebruiksgemak.
------------------------	--	---

Advies portefeuillehoudersoverleg; bron- of nascheiding afwegen in 2022 bij verlenging contract restafval

De gescheiden inzameling en verwerking van PMD is relatief nieuw en zowel de bronscheiding als nascheiding van PMD is sterk in ontwikkeling. Daarnaast is wetgeving in voorbereiding (en deels reeds aangenomen) om de PMD stroom aan de kant van de producenten en consumenten te beïnvloeden (bijvoorbeeld ontmoedigen gebruik 'virgin' plastics en invoering statiegeld). Op het aspect duurzaamheid kunnen op dit moment nog lastig harde uitspraken worden gedaan. Dat betekent dat op dit moment de aspecten kosten en dienstverlening leidend zijn.

Het gemak voor inwoners is groter bij nascheiding dan bij bronscheiding. Vanuit het kostenaspect is het nu niet voor de hand liggend om het huidige contract voor restafval open te breken omdat dit tot een substantiële kostenstijging leidt. In 2022 moet afgewogen worden of het huidige contract wordt beëindigd medio 2023 of wordt verlengd tot 2026. Er zullen dan naar verwachting ook meer gegevens beschikbaar zijn over de effecten van bronscheiding en nascheiding voor wat betreft het duurzaamheidsaspect.

Door deze ontwikkelingen is het verstandig de afweging voor- of nascheiding PMD te maken in 2022 op basis van de actuele informatie van dat moment en te koppelen aan de afloop of verlenging van het contract restafval.

Vraagstuk 3 Invoering DIFTAR

Ook de invoering van DIFTAR (een gedifferentieerd tarief waarbij de inwoner voor de hoeveelheid restafval betaalt) is een systeemkeuze met een langjarig effect. De inzet van DIFTAR is als instrument mogelijk in ontwikkelperspectief A en is mogelijk maar ligt

minder voor de hand in ontwikkelperspectief B omdat het de primaire sturing op vermindering restafval ondersteunt en minder stuurt op de kwaliteit van de grondstoffen (producten/ materialen). Voor meer informatie over DIFTAR zie Startmemo pagina 10. Met het verdiepende onderzoek door Bureau KplusV deze zomer zijn de effecten vanuit het startpunt van de GAD zo goed mogelijk in beeld gebracht ten behoeve van de discussie (zie bijlage 2).

Aspect	A Generieke afvalstoffenheffing	B DIFTAR
Sturing	Sturing op afvalscheiding door inwoners via inzamelbeleid, bewustwording en dienstverlening.	Extra sturing op afvalscheiding door een financiële prikkel op restafval. Voor sommigen voelt dit als een negatieve prikkel, voor anderen als een beloning.
Ontwikkelstrategie	Inwoners worden via diverse maatregelen verleid afval te scheiden. Biedt meer flexibiliteit om beleid bij te stellen.	Geeft een krachtige impuls aan afvalscheiding. Minder flexibel in doorontwikkeling naar CE want vraagt investeringen voor een langere periode
Kosten	De inzet van inwoners om bij te dragen aan goede afvalinzameling en – verwerking loont voor het collectief en wordt niet toegerekend aan het individu. Zie voor meer informatie ook de rapportage van KplusV.	Goede afvalscheiding loont rechtstreeks in de afvalheffing per individu. De totale hoeveelheid aangeboden hha neemt af. Omdat de kwaliteit van het aangeboden minder is ontvangen gemeenten een minder goede prijs voor gescheiden ingezamelde grondstoffen en lopen meer risico op kosten irt afkeur. Het startmoment van invoering (hoogte van het al behaalde scheidingsresultaat) bepaalt het rendement van de investering. De invoering van DIFTAR betekent dat gemeenten hun afvalstoffenheffing moeten harmoniseren en regionaliseren, tenminste voor het variabele deel van de heffing. Invoering van DIFTAR leidt tot een positief saldo op de totale kosten van afvalinzameling en afvalverwerking. Berekeningen KplusV geven aan dat de invoering van DIFTAR-systeem financiële baten

		oplevert, van ca. € 550.000 per jaar, of wel ca. € 4,75 per huishouden per jaar. Zie voor meer informatie ook de rapportage van KplusV.
Duurzaamheid	Grondstoffen worden minder vervuild aangeboden, wat de verwerking ten goede komt. Volgens het onderzoek van KplusV halen niet-DIFTAR gemeenten gemiddeld een afvalscheiding van 55-60%. De Regio Gooi en Vechtstreek haalt op dit moment een scheidingspercentage van 70%.	DIFTAR leidt tot afname %restafval (gemiddeld scheidingspercentage 75-85%) maar ook tot grotere vervuiling van de overige afvalstromen. Dit maakt het lastiger om hoogwaardig te verwerken. Ook komen er in het begin meer bijplaatsingen (zwerfafval en vervuiling openbare ruimte). De extra kosten van administratie en handhaving zijn verwerkt in de kostenafweging door KplusV.
Dienstverlening	Dienstverlening blijft gelijk. Inwoners worden niet geconfronteerd met opnieuw een systeemwijziging die doorwerkt in de dienstverlening.	Dienstverlening mbt afval aanbieden blijft gelijk, echter de inwoner gaat betalen voor een zak of klikeo restafval. Inwoners weten niet vooraf hoeveel ze in een jaar moeten betalen maar kunnen wel invloed uitoefenen op de afvalstoffenheffing die zij betalen. Een deel van de inwoners waardeert de individuele toerekening en het adagium 'de vervuiler betaalt'.

Advies portefeuillehoudersoverleg: Nu geen DIFTAR invoeren.

Het portefeuillehoudersoverleg adviseert nu geen DIFTAR in te voeren. Hoewel DIFTAR een manier is om de kostenstijging op afvalverwerking zoveel mogelijk te remmen past DIFTAR minder in de trend naar een meer hoogwaardige verwerking van grondstoffen. Bovendien zou het een nieuwe systeemverandering betekenen voor onze inwoners die de afgelopen jaren al enkele systeemveranderingen hebben doorgemaakt, zoals de ondergrondse containers en de invoering PMD. Indien wordt gekozen voor nascheiding PMD betekent dit ook samenloop van twee systeemveranderingen. Draagvlak en begrip is belangrijk voor het succes van DIFTAR en de verwachting is dat het draagvlak niet hoog zal zijn. Daarbij moet bij invoering DIFTAR de afvalstoffenheffing van de regiogemeenten gelijk worden getrokken, tenminste voor het variabele tarief. De verwachting is dat het draagvlak hiervoor ook niet hoog zal zijn.

Vraagstuk 4 Meerwaarde van koppelkansen

Zoals in het Startmemo beschreven is een van de uitgangspunten dat we willen kijken waar koppelkansen liggen. Deze mogelijkheid is er in beide ontwikkelperspectieven uit vraagstuk 1 maar ontwikkelperspectief B biedt hiervoor meer mogelijkheden. Bij deze vraag leggen we u geen keuze voor maar willen we u in de gelegenheid stellen om uitspraken te doen over de genoemde koppelkansen.

In welke koppelkansen ziet u de meeste potentie of meerwaarde? En in welke kansen niet? En ziet u kansen die in het Startmemo Grondstoffenvisie nog niet zijn benoemd?

Voorbeelden van koppelkansen of slimme verbindingen die in het Startmemo zijn genoemd zijn;

- Het bevorderen van hergebruik van materialen in samenwerking met de gemeentelijke diensten openbare ruimte (zoals een gezamenlijke marktplaats).
- Werkgelegenheidsprojecten (in samenwerking met het sociaal domein) gericht op reparatie van ingeleverde elektrische apparaten, kringloopactiviteiten of hergebruik van hout en textiel.
- Pilots verbinden aan de lobby naar het Rijk voor verbeteringen in de circulaire economie.

Vastgesteld wettelijk- en beleidskader

- Wet Milieubeheer
- Gemeenschappelijke regeling Gooi en Vechtstreek
- Regionaal Uitvoeringsprogramma VANG (Van Afvalstof Naar Grondstof)
- Rijksbreed programma Circulaire economie
- LAP 3

Relatie BEL-gemeenten en BEL Combinatie

De gemeente Laren is ook aangesloten bij de GAD en zal ook haar input leveren op de nieuwe grondstoffenvisie.

Kanttekeningen

–

Financiën

De kosteneffecten zijn in de tabellen benoemd en door Bureau KplusV verder uitgewerkt in hun rapportage (bijlage 2).

In de uitwerking van de Grondstoffenvisie zal ook in kaart gebracht worden wat dit betekent voor de reeds geplande investeringen vanuit VANG. De verwachting is dat het grootste deel van deze investeringen ook bij gewijzigd beleid relevant blijven.

Begrotingswijziging nodig?

Nee

Uitvoering

In het najaar worden de raden geconsulteerd over de beschreven vraagstukken. Deze consultatie wordt betrokken bij de uitwerking van de Grondstoffenvisie. Begin 2021 zal aan de gemeenteraden gevraagd worden hun zienswijze te geven op de conceptvisie. De Grondstoffenvisie worden vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de Regio vanuit de overgedragen taak. Zij zullen, geadviseerd door het portefeuillehoudersoverleg Fysiek domein, wegen hoe de verschillende zienswijzen van de gemeenteraden kunnen worden verwerkt in de definitieve Grondstoffenvisie.

Communicatie

Niet van toepassing

Bijlagen

Bijlage 1 Startmemo Grondstoffenvisie

Bijlage 2 Onderzoeksrapport KplusV

Bijlage 3 Raadsinformatiebrief Proces Grondstoffenvisie (GAD)

Steller

S. Bosman

Registratiedatum

25 augustus 2020